

Ljubljana, 31. januar 2014

Odprto pismo koaliciji ob oblikovanju koalicijskih zvez

Uredite razvojno načrtovanje in omogočite zeleni razvojni preboj

Nacionalno strateško in razvojno načrtovanje je ena pomembnejših funkcij vlade. Pregledni, strokovno vodeni in vključujoči procesi razvojnega načrtovanja so odraz urejene, napredne in demokratične države. Takšni procesi nikakor niso sami sebi namen, temveč so zagotovilo, da sprotne vladne odločitve sledijo zastavljenim strateškim ciljem, da so sprejete v dolgoročnem javnem interesu in da niso podvržene trenutnim pritiskom posamičnih interesnih skupin. So okvir za usklajevanje ukrepov politik posameznih resorjev, da podpirajo jasne skupne cilje, da niso vsaksebi, kjer eden spodkopava drugega. So eden od predpogojev za racionalnost in varčnost delovanja javnega sektorja in porabe javnih sredstev. Strateško-razvojno načrtovalna funkcija vlade pa je bila v Sloveniji v preteklem desetletju nevzdržno, celo usodno podhranjena. Na to je v zadnjih mesecih zelo jasno opozorila tudi Evropska komisija. Kaotično stanje vladnega strateškega načrtovanja izvira iz slabe organizacije, pomanjkanja demokracije in integritete v vladi, Sloveniji pa onemogoča, da bi izkoristila svoje mnogovrstne razvojne potenciale in priložnosti.

Od koalicije pričakujemo, da vzpostavi jasen in pregleden sistem vključujočega strateško-razvojnega načrtovanja. Nenazadnje bo takšen sistem tudi pokazatelj resnosti zaveze koalicije v boju proti sistemski korupciji. Podpisane nevladne organizacije se odzivamo na oblikovanje koalicijskih zvez z namenom, da opozorimo na nekaj pomembnih vsebinskih in sistemskih vidikov strateško-razvojnega načrtovanja, kjer podajamo tudi predloge:

1. Sistem strateško-razvojnega načrtovanja
2. Uporaba sredstev nove finančne perspektive EU
3. Načelo partnerstva v razvojni politiki
4. Zeleni razvojni preboj
5. Zelena proračunska reforma
6. Vračanje prihodnosti mladim – zelena delovna mesta

Hkrati pozdravljamo zapisane prednostne usmeritve koalicije, predvsem v pametnejše črpanje evropskih sredstev, reformo javnega zdravstva na temeljih solidarnosti in dostopnosti ter zeleni razvojni preboj oziroma krepitev Slovenije s trajnostno rabo naravnih virov. Prav tako pozdravljamo pripravljenost koalicije za široko delovanje oziroma vključevanje civilne družbe in namero za sprejetje dogovora o prednostnih vsebinah Strategije razvoja Slovenije do leta 2020 s širokim družbenim soglasjem. Pričakujemo pa organizacijske spremembe vlade z ustanovitvijo horizontale službe za trajnostni razvoj in podnebje ter angažma najboljših domačih in tujih kadrov.

S spoštovanjem,

Plan B za Slovenijo
- mreža nevladnih organizacij
za trajnostni razvoj¹

CNVOS
Zavod Center za informiranje, sodelovanje
in razvoj nevladnih organizacij

---

¹ [Plan B za Slovenijo](#) - mreža nevladnih organizacij za trajnostni razvoj združuje 24 nevladnih organizacij, kontakt: Nina Tome, koordinatorka mreže, info@planbzasslovenijo.si, tel.: 01 439 7100

Sistem strateško-razvojnega načrtovanja

Paradoksalen, a resničen je podatek, da v Sloveniji razvojnega načrtovanja na najvišji ravni nimamo ustrezno zakonsko urejenega. V tej praznini je v zadnjem desetletju obveljala praksa, da - za razliko od različnih sektorskih strategij, ki jih sprejema Državni zbor-, Strategijo razvoja Slovenije sprejema samo vlada. Proces strateškega in razvojnega načrtovanja ne sledi logični hierarhiji oziroma sosledju planskih dokumentov, zaradi normativne neurejenosti država prav tako ne razvija kapacitete za kakovostno strateško načrtovanje. Takšno stanje traja že predolgo, nedavne vladne krize, reorganizacije in varčevanje pa so ga le še poslabšali.

Normativna ureditev razvojnega načrtovanja ni popolnoma brez zgodovine: Odbor Državnega zbora za gospodarstvo v februarju 2012 ni podprl predloga Zakona o razvojnem načrtovanju² tedaj odhajajočega ministra za razvoj in evropske zadeve Mitje Gasparija, ki je logično predvideval, da je strateški dokument razvojnega načrtovanja v Sloveniji strategija razvoja Slovenije, izvedbeni dokument razvojnega načrtovanja za njeno izvedbo državni program razvojnih politik, sledijo pa jima sektorske strategije ter drugi dokumenti in resolucije, ki morajo biti usklajeni s strategijo. Zavrnilo so ga poslanci vseh političnih barv, kar je resnično zaskrbljujoče. Kaže na soglasje oziroma pristajanje celotnega političnega vrha na netransparentnost in nekonsistentnost načrtovalskega procesa, ki je prej ali slej podlaga za delitev oziroma porabo sredstev iz javne blagajne.

Res je potrebno sredstva iz nove finančne perspektive EU uporabiti pametno. A da bi se to zgodilo, moramo kot država normativno urediti in izboljšati celoten proces razvojnega načrtovanja. Zato med »zahtevanimi premiki« ne gre zasledovati samo cilja učinkovitega črpanja evropskih sredstev in v ta namen ustanoviti vladno službo, pristojno za evropsko kohezijsko politiko, ki bo strateško načrtovala in koordinirala črpanje evropskih sredstev. Programiranje črpanja evropskih sredstev mora biti umeščeno v celovit sistem načrtovanja razvoja države.

Predlogi ukrepov:

- zakonska urediti razvojno načrtovanje na državni ravni z vgrajeno hierarhijo planskih dokumentov, kjer je strategija razvoja Slovenije vrhovni dokument, s katero morajo biti usklajene sektorske strategije ter drugi dokumenti in resolucije. Strategijo razvoja Slovenije naj sprejema Državni zbor;
- ustanoviti vladno službo za razvoj, katere naloge naj zajemajo strateško razvojno načrtovanje in medsektorska področja trajnostnega razvoja, evropske kohezijske politike ter prehoda v nizkoogljično in snovno učinkovito družbo. Za vladno službo za razvoj angažirati najboljše kadre . Vložek v kakovostno razvojno načrtovanje se nam kot družbi lahko bogato obrestuje;
- zagotoviti sprotno spremljanje izvajanja strateških dokumentov in njihovega prilagajanja na spremenjene razmere.

---

² Predlog Zakon o razvojnem načrtovanju, sprejet na vladi 14. septembra 2011:

http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/delovna_podrocja/razvojno_nacrtovanje_in_strukturne_prilagoditve/zakon_o_razvojnem_nacrtovanju/

Uporaba sredstev nove finančne perspektive EU

Sredstva nove finančne perspektive EU bodo v prihodnjih letih naša najbolj dragocena sveža razvojna sredstva. Koalicija v svojih zavezah zato pravilno ugotavlja, da je potrebno evropska sredstva uporabiti pametno. Pogoji za to še niso izpolnjeni. V dosedanjem procesu priprave strateških razvojnih dokumentov ter programiranja porabe evropskih sredstev 2014 – 2020 so se razkrile številne pomanjkljivosti, ki so se odrazile v slabo pripravljenih osnutkih in kritičnih odzivih Evropske komisije.

V novo finančno obdobje Slovenija kljub številnim opozorilom, spodbudam in vsebinskim predlogom civilne družbe³ vstopa brez uradno sprejete državne vizije in razvojnih ciljev. Pahorjeva vlada je s pripravo razvojne strategije odlašala, Janševa je v januarju 2013 njen izhodišča umaknila z dnevnega reda, vlada Alenke Bratušek pa je ob osredotočanju na kratkoročno reševanje finančne krize ni sprejela v vladno obravnavo, čeprav je bila javna razprava osnutka Strategije razvoja Slovenije⁴ zaključena že pred petimi meseci. Praznino je v vlogi predsednika države zaznal Borut Pahor, a žal pobuda Slovenija 2030, katere cilj je bil oblikovati dolgoročno vizijo Republike Slovenije, še ni obrodila konkretnih rezultatov, niti ni povezana s procesi strateškega načrtovanja, ki so za obdobje do leta 2020 pravkar v teku na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Nezmožnost načrtovanja je podkrepilo pomanjkanje kakovostnih analitičnih podlag ter neupoštevanje pravočasnih, zelo konstruktivnih evropskih priporočil. Proces se je ob marginaliziranju sodelovanja javnosti prelevil v pisanje seznama želja različnih resorjev in deležnikov, ki pogosto niso skladne z razvojnimi potrebami Slovenije in priporočili Evropske komisije. Evropska komisija vztrajno opozarja (najbolj kritično v odzivu na predlog Strategije pametne specializacije), da strategije niso osredotočene na nekaj izbranih sinergijskih razvojnih priložnosti, kar je pogoj za učinkovito porabo evropskih sredstev 3 milijarde EUR, ki bodo Sloveniji iz evropske javne blagajne na razpolago v letih 2014 – 2020. Če bodo ta sredstva razpršena, porabljena za projekte z nasprotujočimi si učinki ali namenjena potežitvi parcialnih interesov ozkih skupin, slovenska družba od njih ne bo imela koristi.

Predlogi ukrepov:

- v najkrajšem možnem času zaključiti proces sprejemanja Strategije razvoja Slovenije 2014 – 2020, ki je zastal v avgustu 2013. Pripravljen je soliden osnutek, ki ga je v kratkem času mogoče izboljšati z vključevanjem javnosti. Strategijo naj sprejme Državni zbor kot potrditev družbenega soglasja o zapisanih strateških usmeritvah.
- dokumente, ki opredeljujejo porabo sredstev nove finančne perspektive EU (Strategijo pametne specializacije, Partnerski sporazum in Operativni program) uskladiti s sprejetimi strateškimi usmeritvami in s tem zagotoviti osredotočenost na izbrane sinergijske razvojne priložnosti.

---

³ [Plan B za Slovenijo 4.0 – Za zeleni razvojni preboj: Prispevek za Strategijo razvoja Slovenije 2014-2020, 2013:](http://www.planbzasslovenija.si/upload/SRS/plan-b-zeleni-razvojni-preboj.pdf)
<http://www.planbzasslovenija.si/upload/SRS/plan-b-zeleni-razvojni-preboj.pdf>

⁴ Strategija razvoja Slovenije 2014 – 2020 (osnutek), Ministrstvo za gospodarstvo, avgust 2013:
http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/EKP/Drugi_dokumenti/SRS_09_08_2013.pdf

Načelo partnerstva v razvojni politiki

Načelo partnerstva Evropska komisija razume kot eno izmed osrednjih načel prihodnje evropske finančne perspektive. Po njenem mnenju brez partnerjev v strategiji Evropa 2020 zastavljenih ciljev ne bomo dosegli, saj ukrepi za rast in delovna mesta zahtevajo visoko stopnjo zavedanja odgovornosti najvišje politične ravni in mobilizacijo vseh akterjev po Evropi. Načelo partnerstva pomeni tesno sodelovanje med (1) javnimi organi na nacionalni, regionalni in lokalni ravni v državah članicah ter (2) zasebnim in (3) tretjim sektorjem. Partnerji morajo biti aktivno vključeni v celoten potek programov – pripravo, izvajanje, spremljanje in ocenjevanje⁵.

Glede na pretekle izkušnje partnerstvo v načrtovanju, izvedbi in spremljanju programov prinaša vrsto koristi in dodano vrednost, med drugim⁶:

- omogoča transparentno določanje sprejemljivih družbenih ciljev in s tem povečuje stopnjo legitimnosti in socialne sprejemljivosti odločitev; javni interes je mogoče opredeliti in zasledovati le v neposrednem dialogu z javnostjo;
- povečuje stopnjo družbenega konsenza o neki temi, odločitve, sprejete s širšim konsenzom, pa so praviloma boljše in jih je lažje izvajati v praksi; zagotavlja mehanizem za upravljanje konfliktov v zgodnji fazi in preprečevanje globljih in trajnejših nesoglasij in sporov v družbi;
- krepi civilni dialog med različnimi akterji (civilna družba-javna uprava-gospodarstvo) in s tem prispeva k povečanju socialne kohezije in zmanjševanju odtujenosti prebivalcev od javne uprave;
- predstavlja pomemben prispevek k racionalnejši rabi lokalnih virov z njihovim poznavanjem v lokalnem okolju in sodelovanjem pri odločanju o njihovi rabi; javnost je neusahljiv vir izkušenj in znanj, generator inovacij in nepogrešljivo zrcalo delovanju vsakokratne oblasti.

Navkljub tem koristim pa izkušnje kažejo, da se uveljavljanje načela partnerstva po državah članicah zelo razlikuje in je odvisno predvsem od institucionalnih značilnosti ter politične kulture. V Sloveniji se je v zadnjih letih stopnja vključenosti v pripravo programskih in normativnih aktov izrazito znižala. Pogosto med pripravljavci razvojne dokumentacije naletimo na odpor, ki izvira iz prepričanja, da je vključevanje javnosti v proces priprave dokumentov zamudno in nepotrebno delo, ki zgolj terja dodatne človeške in finančne vire. Takšno mišljenje temelji na zastarelih miselnih vzorcih, ki ne upoštevajo številnih prednosti, ki jih vključevanje javnosti prinaša

Predlogi ukrepov:

- zagotoviti osnovne pogoje za uvajanje partnerskega načela v razvojnem načrtovanju, predvsem okrepiti človeške v okviru javne uprave za vodenje posvetovalnih procesov (usposabljanja, izvajanje pilotnih primerov dobre prakse) ter sprejeti smernice in standarde;
- ustrezno osvežiti (da vključuje tudi strateške dokumente) in dosledno izvajati Resolucijo o normativni dejavnosti vlade

⁵ [Načelo partnerstva pri izvrševanju skladov skupnega strateškega okvira – elementi za evropski kodeks ravnanja glede partnerstva, delovni dokument Komisije, april 2012](#)

⁶ [Priročnik za načrtovanje, vodenje in vrednotenje procesov sodelovanja javnosti MJU, 2008](#)

Zeleni razvojni preboj

Zagon gospodarstva je vsekakor ena prednostnih nalog mandata vlade, osrednje vprašanje pa je, kakšne gospodarske dejavnosti bo država spodbujala v prihodnje. Koalicijske partnerice ste – tako kot je to v strategiji Evropa 2020 z usmeritvijo v pametno, trajnostno in vključujočo rast naredila že Evropska unija⁷ - prepoznale ključne razvojne priložnosti Slovenije, ki naj našo družbo s konkurenčnim, nizkoogljičnim in krožnim gospodarstvom končno popeljejo iz krize. Kot eno od temeljnih sorodnih točk, ki povezuje koalicijske stranke, navajate podporo za zeleno razvojno politiko:

- izkoriščanje strateških primerjalnih prednosti (voda, gozd, narava, znanje)
- prehranska samooskrba z zdravo hrano ekološke pridelave
- postopen prehod na obnovljive vire energije za samozadostno oskrbo z energijo
- energetska prenova stavb za oživitev gradbenega sektorja
- okrepitev lesno-predelovalne industrije za nova kakovostna delovna mesta
- posodobitev železniškega omrežja in javnega prevoza za manjšo obremenitev okolja in dostopno mobilnost prebivalstva
- zeleni turizem kot dejavnik decentraliziranega razvoja, ki ustvarja lokalna delovna mesta in bogati vrednosti naravne in kulturne dediščine.

V okviru civilnodružbenega poziva vladi Za zeleni razvojni preboj!⁸ je bil ta nabor programov, dopolnjen z učinkovito rabo naravnih virov, v lanskem letu deležen široke podpore posameznikov in organizacij. Peticijo s pozivom je podpisalo več kot 10.000 ljudi, pridružilo se ji je več kot 200 podjetij, organizacij, občin itd.

Pobudniki in podporniki poziva za zeleni razvojni preboj prepoznavamo, da je dolgoročni izhod iz krize mogoč samo, če bomo sposobni razbrati in dobro izkoristiti naše strateške razvojne priložnosti. Če bomo s trajnostno rabo domačih človeških in naravnih virov ustvarili nova delovna mesta z višjo dodano vrednostjo in spodbujali inovativne rešitve. Če bomo uspeli zmanjšati odvisnost od uvožene hrane in nafte. Če bomo poskrbeli za uravnotežen razvojni zagon v mestih in na podeželju ter odprli mnoge zaposlitvene priložnosti za mlade različnih profilov. Programi zelenega razvojnega preboja podajajo takšno pozitivno vizijo in so deležni visoke stopnje družbenega soglasja. Poleg tega so skladni s strateškimi usmeritvami Evropske unije do leta 2020 in bodo zanje na voljo razvojna sredstva iz evropskih skladov.

Predlog ukrepov:

- Strategijo razvoja Slovenije 2014 – 2020 usmeriti v zeleni razvojni preboj in s tem Sloveniji omogočiti, da polno izkoristi svoje potenciale in strateške razvojne priložnosti ter aktivno prispeva k uresničevanju strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast;
- pripraviti sektorske strategije, ki naj podpirajo državno strategijo in zagotovijo sinergijske učinke;
- prilagoditi celoten nabor instrumentov na ravni politik (naložbe, subvencije, davčno politiko in javno naročanje) strateškim usmeritvam in ciljem.

⁷ Evropa 2020 – strategija za pametno, trajnostno in vključujočo rast: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SL_ACT_part1_v1.pdf

⁸ Poziv Za zeleni razvojni preboj!: <http://www.tretjiclen.si/slo/zrp/>

Zelena proračunska reforma

Zelena proračunska reforma lahko učinkovito podpre opredeljene strateško-razvojne prednostne cilje: podpre okoljske izboljšave, pospeši gospodarski zagon in zmanjšuje proračunski primanjkljaj. Javnofinančni konsolidacijski ukrepi, ki so bili do zdaj sprejeti v Sloveniji, ne vključujejo vizije za prihodnji trajnostni razvoj. Zelena proračunska reforma pa, nasprotno, ob konsolidaciji javnih financ spodbujajo razvoj bolj učinkovitega in okolju prijaznega gospodarstva.

Izkušnje držav, ki so že izvedle vsaj del zelene proračunske reforme, kažejo, da višja obdavčitev rabe virov in emisij (namesto višje obdavčitve dela in višjih socialnih prispevkov) ustvarja nova delovna mesta in prispeva k izboljšanju stanja okolja. Obdavčitev ogljika je posebej prijazna do poslovnega okolja v primerjavi z ostalimi oblikami obdavčitve, kot so dvig DDV in obdavčitev dela.

Poročilo Zelena proračunska reforma za Slovenijo⁹ predstavlja strategije in potencialne za uravnoteženje proračunskega primanjkljaja na trajnosten način: poleg dvigovanja okoljskih dajatev z zniževanjem okolju škodljivih subvencij. Ti dve strategiji sta močno povezani, saj so okolju škodljive subvencije pogosto v obliki oprostitve ali povrnitve davka. V letu 2011 je bilo v sektorjih energija, transport in kmetijstvo skupaj za pol milijarde evrov okolju škodljivih subvencij. Te subvencije glede na prizadevanja za zmanjšanje trenutnega proračunskega primanjkljaja zvenijo paradoksalno. Ukinitvev okolju škodljivih subvencij mora biti jedro celovite zelene proračunske reforme.

Poleg tega bi 'ozelenitev' javne porabe zmanjšala škodljive vplive na okolje in dala zagon zaposlovanju, medtem ko bi zagotavljala infrastrukturo in storitve za javnost. Kljub visokemu proračunskemu primanjkljaju so na voljo vsaj tri strategije, kako zagotoviti zelene proračunske izdatke: (1) porabiti sredstva, ki so na voljo, za zelene investicije, in postopno ukiniti škodljive subvencije, (2) preusmeriti javne investicije z okolju škodljivih k področjem z nizkim/pozitivnim vplivom na okolje in (3) ozeleniti javno naročanje.

Predlog ukrepov:

- ponovno vzpostaviti medresorsko delovno skupino za zeleno davčno reformo, s pooblastilom, da v letu 2014 pripravi program zelene proračunske reforme do leta 2020;
- pripraviti seznam okolju škodljivih subvencij in v letu 2014 sprejme program postopnega zmanjševanja okolju škodljivih subvencij ob upoštevanju okoljskih ciljev države, makroekonomskih razmer ter kratkoročnega vpliva zmanjševanja teh subvencij na konkurenčnost. Seznam naj predvidi obseg letnega zmanjšanja okolju škodljivih subvencij v naslednjem 5-letnem obdobju.¹⁰

---

⁹ : Zelena proračunska reforma za Slovenijo, Umanotera, 2013, <http://www.planbzasslovenija.si/upload/stories/zpr/umanotera%20-%20zelena%20proracunska%20reforma%202013.pdf>

¹⁰ Izpolnitev priporočila Odbora za finance in monetarno politiko, Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo, prehrano in okolje ter Odbor za infrastrukturo in prostor; dokument Državnega zbora RS št. 411-01/13-30/4 z dne 20. septembra 2013

Vračanje prihodnosti mladim – zelena delovna mesta

Koalijske zaveze med prednostnimi vsebinskimi sklopi tekočega mandata govori tudi o vračanju prihodnosti mladim. Mladim, katerih prihodnost je ogrožena zaradi napak in dolgov prejšnjih generacij. Mladim, ki so - mnogi kljub visoki izobrazbi - skoraj tretjinsko brezposelni. Koalijske zaveze o njih govorijo kot o največji žrtvi gospodarske krize. A to ni višja sila, tehnološke in ekonomske ovire za to, da bi se ta generacija polno realizirala, pa niso nepremagljive. Nobene resnične potrebe ni, da so mladi predmet socialne politike. Njihova transformacija iz izgubljene generacije v generacijo zelenega razvojnega preboja je predmet politične volje. Potencial zelenih delovnih mest je v Sloveniji namreč ogromen. Strokovnjaki ocenjujejo, da je samo na področjih ekološkega kmetijstva, energetske sanacije stavb, trajnostne gozdno-lesne verige, ravnanja z odpadki ter zelenega turizma v naslednjih letih mogoče ustvariti več deset tisoč novih zelenih delovnih mest. Zato ni prostora za izgubljene generacije. Mladi lahko s svojimi znanji, mladostno energijo, kreativnostjo in inovativnostjo postanejo nosilec novega – snovno učinkovitega, podnebju prijaznega in družbeno odgovornega – gospodarstva. Država ni v poziciji, da jih razglašča za žrtve, saj ima v svojih rokah ključne vzvode in zaradi tega dolžnost, da jim to omogoči.

Področja, ki odpirajo zelena delovna mesta, imajo tudi največ možnosti, da bodo zanje na voljo kohezijska sredstva, predvsem evropski socialni sklad, deloma evropski sklad za regionalni razvoj ter tudi nekateri drugi programi, vključno s programi za mala in srednje velika podjetja. Zelena delovna mesta so v srčiki evropske strategije razvoja delovnih mest, opredeljene v vodilni pobudi Strategije 2020 *Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta*¹¹. Zelena delovna mesta so najbolj živa možnost za pomembno povečanje stopnje zaposlenosti za starostno skupino 20-65 let in doseganje splošnega cilja 75 % zaposlenosti do leta 2020¹².

Predlog ukrepov:

- ozeleniti vse inštrumente in politike, ki neposredno in posredno vplivajo na zaposlovanje: subvencije, davčno politiko, javna naročila, podpore malim in srednjim podjetjem ter tujim naložbam, ukrepe resornih politik itd.;
- s prenovo šolskega in študijskih programov zagotoviti prepoznavanje priložnosti ter okrepiti usposobljenost za zelena delovna mesta;
- v okviru vseživljenjskega izobraževanja podpreti izobraževanje in prekvalifikacije za zelena delovna mesta.

---

¹¹ Sporočilo Komisije Evropskemu parlament, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: [Program za nova znanja in spretnosti ter delovna mesta: evropski prispevek k polni zaposlenosti](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0682:FIN:SL:PDF), 2010: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0682:FIN:SL:PDF>

¹² [Projekt Spodbujamo zelena delovna mesta](http://zelenadelovnamesta.si/): <http://zelenadelovnamesta.si/>